

Світлана Шумаєва

к.п.н., доцент кафедри іноземних мов

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЄВРОПІ ТА АМЕРИЦІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Ключові слова: іноземна мова, друга іноземна мова, США, Європейські країни, обов'язковість вивчення.

Дослідження тенденцій розвитку та сучасних проблем функціонування мовного середовища ЄС та США є актуальною темою, пов'язаною з необхідністю реформування мовної політики України в контексті євроінтеграції. Дана проблематика привертала увагу значної кількості науковців у всьому світі. Серед них можна назвати Р. Філіпсона, М. Газоллу, А. Аммона, В. Маківіча, А. Балбоні, Р. Роуза, И. Ерлінга, С. Хильдендорфа та ін. На сьогодні в ЄС мовний режим став результатом здійснення певної мовної політики всередині спільноти. Історія її становлення дає підстави говорити про її еволюцію. Проте аналіз літературних джерел виявив той факт, що до необхідності вивчення іноземних мов у світі ставляться не однакові вимоги. Так, наприклад, американець середнього шкільного віку абсолютно не зобов'язаний вивчати іноземну мову, в той час як європейські підлітки повинні вчити не одну, а навіть декілька іноземних мов.

Вивчення другої іноземної мови протягом щонайменше одного року є обов'язковою умовою в більш ніж 20 європейських країнах. Відповідно до Євростатистики за 2012 рік, у більшості європейських країн учні починають вивчати першу іноземну мову в якості обов'язкового шкільного предмета у віці від 6 до 9 [1]. Розбіжності можуть спостерігатися як серед європейських країн, так і в межах однієї окремо взятої країни. Так, федеральна громада однієї із

трьох німецькомовних співтовариств Бельгії пропонує вивчати іноземну мову починаючи з трирічного віку, в той час як у Сполученому Королівстві така вимога стає обов'язковою лише з одинадцятирічного віку. Винятком є лише Ірландія та Шотландія, проте у віці 4 – 5 років діти цих країн окрім англійської в рамках шкільної програми обов'язково вивчають кельтську мову, яка не вважається іноземною. А у віці 10-18 років шотландські школярі повинні обрати принаймні одну іноземну мову, серед яких широко розповсюджена французька, німецька, італійська або іспанська мовами. Останнім часом широкої популярності набувають російська, китайська і японська мови. Проте лише 60 % населення вважають, що вони можуть розмовляти іноземною мовою [2].

Фломандська громада вважає за доцільне починати вивчати іноземну мову у віці 8-10 років, у Фінляндії цей вік коливається у межах 7-9, а у Швеції 7-10 років. Такі країни, як Хорватія, Іспанія, Швеція, Німеччина, Туреччина, Нідерланди та Великобританія не вимагають вивчення другої іноземної мови. Країна, яка найраніше пропонує своїм учням спрямувати зусилля на опануванні другої іноземної мови це Люксембург - у 7 років, далі йдуть Естонія, Греція, Ісландія, Румунія. Для них найоптимальніший вік - 10 років, Мальта та Італія починають це робити в 11, Словенія, Латвія, Кіпр, Португалія у 12, Бельгія, Франція у 13, Угорщина в 14, Австрія, Ліхтенштейн, Фінляндія, Польща, Болгарія, Чехія у 15, і нарешті Норвегія вважає оптимальним вік 16 років [1].

Англійська мова є такою, яку найчастіше обирають для вивчення європейські учні на всіх рівнях освіти. Так, за останніми даними, в 2009-2010 роках 73% учнів початкових класів в Європі і більше дев'яти з десяти учнів середніх шкіл обрали англійську як іноземну мову в школі. Наступними популярними іноземними мовами серед європейських учнів є французька та німецька, проте в де яких регіонах континенту найпопулярнішими мовами вважаються іспанська та російська. Відсоток учнів, які вивчають якусь іншу мову був нижче 5% в більшості європейських країн.

Повертаючись до Сполучених штатів необхідно зазначити, що там взагалі не існує спеціальних національних вимог чи так званих мандатів щодо вивчення іноземних мов на жодному навчальному рівні. Більшість штатів дозволяє шкільним округам робити самостійний вибір у тому, що стосується вимог щодо вивчення іноземних мов. Як результат, початкові школи мають дуже низькі показники у цій галузі. Цей факт посилюється ще й тією обставиною, що окремі штати (приміром, Каліфорнія) дозволяють для всіх учнів середньої школи заміщувати вивчення іноземних мов іншими предметами нефілологічного спрямування, як от, мова жестів. А шкільні округи Оклахоми пропонують своїм учням на вибір або дворічний курс іноземної мови або обчислювальної техніки. З іншого боку, задля отримання сертифікату про закінчення середньої школи учні Нью-Джерсі повинні прослухати принаймні п'ять кредитів з предмету мови світу, або ж продемонструвати знання іноземної мови. Можливо такий децентралізований підхід до вивчення іноземної мови у Сполучених Штатах є причиною того, що за статистикою загального соціологічного опитування за 2006 рік лише 25% дорослого населення Америки спроможне розмовляти іноземною мовою. З числа опитаних 43 % стверджують, що вони можуть вільно розмовляти іноземною мовою. Джерелами вивчення іноземної мови 89 % опитаних називають дитячі будинки і лише 7% завдячують вивченню іноземної мови у школі як обов'язкової дисципліни [3].

Отже, як бачимо, у більшості країн-членів ЄС обов'язковою умовою здобуття освіти є опанування двох іноземних мов. Найпопулярнішою іноземною мовою є англійська. Проте перспектива домінування англійської мови в комунікативному полі об'єднання вже сьогодні змусила європейських інтелектуалів свідчити про необхідність заохочення європейських громадян вивчати другу мову, яка не є мовою міжнародного спілкування. Було запропоновано концепцію *personal adaptive language*, суть якої полягає в тому, щоб кожна людина вивчила легку для засвоєння іноземну мову. Друга мова має бути близька до рідної: таким чином запроваджується концепція другої рідної мови (*second mother tongue*), вивчення якої розпочинатиметься в школі та триватиме у вищому навчальному

закладі. Оволодіння такою мовою має супроводжуватися вивченням історії, культури та літератури народу.

Список використаних джерел:

1. ec.europa.eu/eurostat
2. Pew research center [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/07/13/learning-a-foreign-language-a-must-in-europe-not-so-in-america/ft_15-07-13_foreignlanguage_histogram/
3. **Search study: GSS 1972-2010 Cumulative Datafile (Variable-level Information)**
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sda.berkeley.edu/sdasearch/?study=gss10&query=language>